

RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI
2 ■ 2019

SAAKO TALOUTTA MALLINTAA? S. 12-13

Pääkirjoitus

Paikan taju ja kestävyysmuutos

World Bankin (2009,1) raportissa todettiin kymmenen vuotta sitten, että tulevinakin vuosikymmeninä Yhdysvalloissa syntyvä lapsi elää keskimäärin 30 vuotta vanhemmaksi ja ansaitsee satakertaisesti enemmän kuin Sambiassa syntynyt. Nämä keskiarvoiset erot ovat paikallisesti vieläkin suurempia.

Maailmanpankin raporttia tervehdittiin tyydytyksellä siitä, että tuo arvovaltainen taho pyrki irtautumaan perinteisestä kehittyvät vs. kehittyneet taloudet kahtiajaosta ja kiinnittämään huomiota sekä erilaisissa kaupungeissa että maaseuduilla vallitseviin epäkohtiin. Maiden välisten erojen rinnalla tilannekuvassa näkyi paikallinen eriarvoistuminen ja pahoinvointi, joilla on selkeä yhteys moniin kestävyysongelmiin.

Raportti nosti esiin nopeasti kasvavien kaupunkien kiperät ongelmat. Maaseudut ja kaupungit vastakkain asetteleva puhe näytti myös muuttuneen keskusteluksi erilaisten maaseutujen ja paikallisuuksien merkityksestä ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin kannalta.

Maaseutututkimuksessa tutun tulkintaperinteen mukaan ei ole olemassa vain yhtä maaseutua, vaan monia maaseudun paikallisuuksia. Tämä koskee myös kaupunkia. Samat ratkaisut eivät toimi kaikkialla. Maaseutupolitiikassa tämän ajattelun merkki-

paaluna voidaan pitää *paikkaperustaisuuden* (place-based) käsitteen asettamista nykyisen maaseutupoliittisen ajattelun ja maaseudun kehittämisen kiintopisteeksi.

Puhe globalisaatiosta, *maapalloistumisesta* voimistui 1980-luvulla. Siihen liittyi *internetin* läpimurto 1990-luvulla. Näiden yhteisvaikutuksena avautui kumouksellinen näkymä rajattomaan maailmaan. Puhuttiin paikkariippumattomuudesta. Paikan merkitys alkoi

hämärtyä. Paikallisuudesta puhuminen tulkittiin menneen ajan haikailuna. Elämehän täysin verkottuneessa maailmassa.

Kai Eriksson kuvaa osuvasti *Maailma ilman ulkopuolta* (2009) kirjassaan maa-

ilmaa verkostona, jonka ulkopuolelle meidän on lähes mahdoton päästä. Verkostoituminen on normi. Lopulta meistä itsestämme tulee verkosto. Tämä uusi ihminen – *homo connectus* – on maailman kanssa jatkuvasti yhteyttävä, kaikkialla (vähintään) potentiaalisesti paikalla oleva toimija. Periaatteessa tämä ihmiskuva on nykyisen markkinaliberalismin toimijaihanne, joustavasti liikkuva kuluttaja. Maapalloistuneen markkinatalouden tärkein kysymys on missä?

Maailmanjärjestystä muuttaa parhaillaan *digitalisaatio*, ihmisten keskinäisen ja ihmisten

ja koneiden välisen vuorovaikutuksen vallankumous. Globaali ja verkottunut maailma jatkaa kulkuaan, mutta digitalisaatio tuo siihen uutta muutosvoimaa, joka todennäköisesti vaikuttaa syvällisesti tapaamme olla tässä maailmassa.

Avaako digitalisaatio meille uusia mahdollisuuksia löytää vastauksia missä-kysymykseen? Voiko digitalisaatio kiertyä kestävyysmuutokseen juuri paikkaperustaisen ratkaisujen kautta? Olisi ehkä hyvä ymmärtää paremmin esimerkiksi ruokaketjun paikkaperustaisuutta, mihin kuluttamisemme vaikuttaa ja missä sen seurauksia ratkotaan. Missä-kysymys nostaa esiin kestävä yhteiskunta- ja aluekehityksen moraaliset ja eettiset ulottuvuudet. Ne ovat oleellisia ehtoja oman vastuun ymmärtämiselle. Tämä edellyttää hetken kadonneeksi kuvitellun *paikan taju* vahvistamista, eli ajan, paikan ja oman toiminnan yhteyden parempaa ymmärtämistä. Se on kestävyysmuutoksen tekemisen perusedellytys.

Viitteet:

The World Bank 2009. World development report, Reshaping Economic Geography.
Kai Eriksson 2009. Maailma ilman ulkopuolta. Gaudeamus.

Torsti Hyryläinen
tutkimusjohtaja
Ruralia-instituutin varajohtaja

Kuva Sirpa Piskonen

RURALIA 2 | 2019

Ruralia on Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin lehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti

www.helsinki.fi/ruralia
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Päätoimittaja
Sami Kurki

Toimitusneuvosto
Jaana Huhtala
Sami Kurki
Sirpa Piskonen
Heidi Väliaho

ISSN
1796-4857 (Painettu)
1796-4865 (Verkkojulkaisu)

Tilausasiat
ruralia-tiedotus@helsinki.fi

Graafinen ilme
Mainoscraft Oy ja
Jaana Huhtala

Taitto
Jaana Huhtala

Painopaikka
I-print Oy, Seinäjoki

Kannen kuva
Pixabay

Tässä lehdessä:

Pääkirjoitus: Paikan taju ja kestävyysmuutos	2
Kunta maaseudulla - maaseutu kaupungissa	3
Saamen kielen opiskelu palautti omille juurille	5
Digitalisaatio muuttaa aluekehittämisen toimintatapoja	6
Japanilaiset maaseutumatkailun kohderyhmänä?	8
Uusia paikallisia makuja julkiselle sektorille	9
NYT: Luomukeruualueet ja luonnon- tuotteet Metsään.fi-palvelussa!	10
MAANEUVO valmentaa neuvojista maan kasvukunnon hoidon ja hiiliviljelyn huippuosaajia	11
Hannu Törmän Epanet-professorin juhlaseminaarissa keskusteltiin aluetaloudellisista vaikutuksista	12
Saako taloutta mallintaa?	13
Joskus unelmat toteutuvat!	14
Osuustoiminnan CNS-verkkokurssien suosio jatkuu	15
Leader-toimintatapa kuntotarkastuksessa	16
Makupaloja tiedejulkaisuista	18
Vapaa-ajan asuminen Etelä-Savon voimavaraksi	19
Suomen salaattimaakunnassa Etelä-Savossa joka viides toimipaikka on ruokasektorilla	21
Maaseudulla tarvitaan työelämässä oppimisen ympäristöjä	22
Ruralian tutkimus ja vaikuttavuus arvioitiin	23
Vieraileva tutkija Puolasta keskittyy maaseudun muuttoliikkeeseen	23

Kunta maaseudulla - maaseutu kaupungissa

Kuntaliiton hallitus hyväksyi keväällä kuntaliiton maaseutupoliittista työskentelyä ohjaavat maaseutu- ja pienkuntapainopisteet. Painopistepaperin otsikointi ”Kunta maaseudulla - maaseutu kaupungissa” korostaa maaseutualueita olevan myös useiden suurten kaupunkien sisällä. Maaseutupoliittikka ei ole näin ollen vain pienten maaseutumaisten kuntien asia, vaan myös suurten kaupunkien maaseutualueilla painiskellaan samojen, usein pitkistä etäisyyksistä ja harvasta asutuksesta johtuvien erityispiirteiden parissa.

Painopistepaperissa nostettiin tarkasteluun kolme keskeistä muutosajuria, joiden aiheuttamat uhat ja mahdollisuudet näyttäytyvät maaseudulla eri valossa ja painoarvossa kuin tiheämmin asutuilla kaupunkialueilla. **Digitalisaatio** ja sen kautta mahdollistuvat etäpalvelut ovat pitkien etäisyyksien maaseudulla selvästi muuta maata merkittävämmässä asemassa. Laajakaistayhteyksien häiriötön toiminta on keskeinen edellytys näiden palveluiden tarjonnalle. Kyse ei ole vain julkisista palveluista vaan entistä enemmän myös yksityisten palveluiden saavutettavuudesta. Sähköiset alustat mahdollistavat myös joustavan kuljetustarpeiden yhdistelyn, millä voidaan luoda edellytykset joustavalle julkiselle liikenteelle myös maaseutualueilla. Koulukuljetukset, kela-kyydit, ateriakuljetukset ym. julkiset henkilökuljetustarpeet luovat pohjan, jonka päälle yritysten ja kotitalouksien muut liikkumistarpeet voidaan yhdistää toimivaksi palvelukokonaisuudeksi, jonka ytimessä on yhdistelyä toteuttava tietojärjestelmä.

Ilmastomuutoksen hillintä ja sen vaikutuksiin varautuminen ohjaa merkittävästi toimintaamme seuraavien vuosikymmenten aikana. Maaseudulla syntyvien biomassojen merkitys fossiilisia polttoaineita korvaavina raaka-aineina korostuu. Puurakentamisen kilpailukyky puuhun si-

toutuneen hiilen takia tulee vahvistumaan erityisesti, kun teräs ja betoni ovat ilmastomielessä erittäin kuormittavia. Viljelymaahan sitoutuvan hiilen määrää lisäävien viljelymenetelmien käyttö lisääntyy ja kasviproteiinin käytön yleistymisen muuttaa tuotannon rakennetta. Hajautettujen energiaratkaisujen merkitys korostuu niin ikään sään ääri-ilmiöiden lisäessä keskitettyihin järjestelmiin liittyviä riskejä.

Robotisaatio on teollisuuden ohella edennyt pitkälle myös maataloudessa. Työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat korostavat robotisaation merkitystä ja kiihdyttävät sen etenemistä. **Työn murros** näyttäytyy maataloudessa alihankinnan lisääntymisenä. Kaikkia työvaiheita ei tehdä itse vaan ne hankitaan kyseiseen työvaiheeseen erikoistuneilta yrittäjiltä. Alustatalouden laajenemisen myötä entistä useampi yritys toimii verkkopohjaisten alustojen kautta palveluntuottajana asiakkaille, jotka voivat sijaita missä päin maailmaa tahansa. Kehitys muuttaa siten paikan merkitystä. Paikkaan sitomattoman työn lisääntyessä ihmisten asuinpaikan valintaa alkavat entistä enemmän ohjata sellaiset mieltymykset, jotka eivät liity työhön ja työpaikan sijaintiin.

Näiden vahvojen muutosajureiden, digitalisaation, ilmastomuutoksen ja työn murroksen, vaikutusten ennakoiminen vaatii tuekseen jatkuvaa tutkimus- ja selvitystyötä erityisesti maaseutunäkökulmasta. Vaikutukset ovat moniulotteisia ja nopeasti ajassa eläviä. Maaseudun toimintaympäristössä toteutettavat nopeat kokeilut ja simuloinnit voivatkin löytää toimivia ja paikallisesti sopivia joustavia ratkaisuja nopeasti muuttuvassa maailmassa.

Johtaja Jarkko Huovinen
Suomen Kuntaliitto ry,
Alueet ja yhdyskunnat
Ruralian johtokunnan jäsen

Ryo Umeda

- kielitieteilijä
- syntynyt Tokiossa 1990
- asunut Suomessa vuodesta 2015
- lapsuuden perheeseen kuuluvat vanhemmat ja pikkusisko sekä isoäidit ja suuri äidinpuoleinen suku Japanissa
- suomalainen tyttöystävä
- harrastus ja intohimo alttoviulun soittaminen

Tutkijan työ kiinnostaa Ryo Umedaa ja hän haluaisi tehdä sitä Suomessa. Opiskelujen myötä hänelle on myös kirkastunut, että hän haluaa tehdä töitä, jotka liittyvät jotenkin Japaniin.

Saamen kielen opiskelu palautti omille juurille

Ryo Umeda työskentelee Ruralia-instituutissa tohtorikoulutettavana KAKSin rahoittamassa *Digitaalisen alustatalouden toimintaperiaatteet ja kuntien elinvoimapolitiikka* -hankkeessa, jossa tarkastellaan muun muassa japanilaista kotiseutulahjoitusjärjestelmää. Umedan tehtävät hankkeessa liittyvät hänen kotimaahansa Japaniin ja japanin kieleen. Maaseutututkimus oli aluksi hänestä yhtä kaukana kuin Mikkeli Tokiosta, mutta itselleenkin yllätyksenä kaupunkilaispoika kiinnostui aiheesta. Työkavereita ja vaativampaakin yleisöä Ryo ilahduttaa työn lomassa soittamalla alttoviulua.

Ryo Umeda tuli ensimmäisen kerran Suomeen Helsingin yliopistoon 2015–16 humanistiseen tiedekuntaan suomalais-ugrilaisten kielten vaihto-opiskelijaksi. Sen jälkeen hän valmistui kielitieteen maisteriksi Japanissa ja siirtyi 2017 Oulun yliopistoon tohtoriopiskelijaksi pääaineenaan saamen kieli.

Suomen kieli hallussa

Kiinnostuksesta suomen kieleen voi kiittää Finnairia. Tokiossa Ryo opiskeli unkaria ja sen johdosta hän matkusti 2010 ensimmäisen kerran yksin Eurooppaan, Unkariin, Finnairin lennoilla.

– Kuulin koneessa puhuttavan suomen kieltä ja innostuin siitä. Budapestistä ostin sosialismin aikana tehdyn suomen kielen oppaan ja halusin käyttää suomea paluulennolla. Osa sinkin tilata kahvin suomeksi, mutta en sitten tietenkään ymmärtänyt mitään suomenkielisestä vastauksesta, Ryo Umeda muistelee.

Pari vuotta myöhemmin hän aloitti Tokiossa harrastuksenaan suomen kielen oppimisen Suomikirkon lähetystyöntekijän kanssa kaksi kertaa kuukaudessa. Helsingin yliopistoon vaihto-opiskelijaksi tullessaan hän halusi opiskella suomen kielellä, vaikka aluksi menikin muutama kuukausi, ettei hän ymmärtänyt luennoilla juuri mitään.

Nyt Ryo Umedan suomen kielen taito on loistava ja hänen osaamiensa vieraiden kielten lista pitkä: suomi, englanti ja saksa ovat etunäissä ja jonkin verran hän puhuu unkaria, pohjoissaamea, venäjää, ruotsia, puolaa, tsekkii, kiinaa, latinaa ja yläsorbia. Innostunut hän on myös muinaiskreikasta ja sanskritista. Kesäkursseilla Virossa tarttui viron kielikin matkaan.

Intohimona alttoviulu

Tokiassa Ryo Umeda sattui opiskelemaan lukiossa, jossa panostettiin orkesterisoittoon. Koulussa toimi yli 100-jäseninen orkesteri. Siellä Ryo alkoi soittaa 15-vuotiaana alttoviulua, mistä onkin tullut hänelle suuri intohimo.

– Aloittaessani en ymmärtänyt mitään klassisesta musiikista. Halusin vain valikoida helposti mukana kuljetettavan ei-puhallettavan soittimen. Orkesterin ihmiset kannustivat ottamaan alttoviulun. Itse en edes ymmärtänyt eroa viulun ja alttoviulun välillä, Ryo kertoo.

Soittoharrastus on vienyt Ryo Umedan moniin mielenkiintoisiin esiintymisiin Suomessa. Hän on soittanut Oulun konservatorion oppilaskonserteissa, viime elokuussa Hailuodon musiikkipäivillä ammattiorkesterin kanssa, opintomatkalla Ruotsissa konsertoimassa, Mikkelin kaupunginorkesterin kokoonpanossa sekä Mikkelin musiikkiopiston Vilhonkadun kamariorkesterissa. Helsingissä hän kävi äskettäin esiintymässä Suomalais-japanilaisen yhdistyksen tilaisuudessa, joka järjestettiin Japanin ja Suomen diplomaattisuhteiden

100-vuotisjuhlan kunniaksi. Siellä hän sai soittaa yhdessä yläasteaikaisen luokkakaverinsa kanssa. Musiikki ammattina ei Umedaa kiinnosta. Muusikon elämä on hänen mielestään stressaavaa.

– Tutkijan urassa voi sen sijaan rauhassa miettiä, mitä tehdä ja tieteen maailmassa pääsee tapaamaan uusia ihmisiä vaikkapa konferensseissa. Musiikin maailma on hyvä ilman minuakin, mutta on todella vähän ihmisiä, jotka pystyvät tekemään tiedettä siten kuin minä nyt.

Ryo Umeda on tehnyt Suomessa aika paljon Japaniin liittyviä juttuja, mikä ei alun perin ollut tarkoitus.

– Saamea opiskellessani huomasin, että saamelaisille saamelaisuus on tosi tärkeää ja aloin miettiä, että itselläni on vahva japanilainen identiteetti. En aikaisemmin ajatellut, että tekisin jotain japanilaisuuteen liittyvää. Siis kaukaisen saamen kielen opiskelun kautta palasin juurilleni. Nyt on kiva tehdä töitä, jotka liittyvät jotenkin Japaniin. Ruralian työtehtävä on akateemisesti kiinnostava ja voin käyttää siinä äidinkieltäni ja japanilaisuuttani hyödyksi, Ryo Umeda toteaa.

Ryo Umeda haluaa jäädä työskentelemään Suomeen. Hänen mielestään Suomi on hyvä maa ja täällä hän voi ulkomaa-laisenakin rakentaa uraa tasavertaisesti.

– Japanista kaipaavat eniten ruokaa. Ja tietysti ikävöin perhettä ja ystäviä. Aluksi, kun ei ollut mitään ystävien verkostoa Suomessa, kärsin yksinäisyydestä. Nyt minulla on suomalainen työtöystävä ja hänen suvun kanssa yhteyksiä, joten tuntuu siltä, että täällä on nyt toinen perhe ja pääsen tarvittaessa sen turvaan, suuren suvun keskellä Tokiossa kasvanut Ryo Umeda kiittää.

Ryo Umeda ja Ruralia-instituutin Seinäjoen toimipaikassa työskentelevä Matti Mäkelä viihdyttivät työkavereitaan henkilöstöpäivän illanvietossa Ähtärissä viime elokuussa. Musiikkityylinä oli vanha suomalainen kansanmusiikki.

Teksti Ryo Umeda, Torsti Hyyryläinen ja Toni Ryynänen | **Kuvat** Pixabay

Digitalisaatio muuttaa aluekehittämisen toimintatapoja

Miten digitaalinen teknologia ja alustaratkaisut muuttavat käsityksiämme alueiden kehittämisestä? Millaisia vaikutuksia digitaalisilla alustaratkaisuille on kuntien elinvoimaan ja paikallisten yritysten menestymiseen? Muun muassa näitä kysymyksiä tarkastellaan Ruralia-instituutin tutkimushankkeessa, jonka kohteena on japanilainen kotiseutulahjoitusjärjestelmä (*furusato noozei*).

Vuonna 2008 käyttöön otettu järjestelmäinnovaatio tunnetaan Japanissa hyvin. Sen käyttö

on laajentunut nopeasti ja siihen osallistuvat käytännössä kaikki kunnat. Kansalaiset voivat tehdä järjestelmässä vapaaehtoisien rahalahjoituksen asuinkuntansa ulkopuoliselle kunnalle tai prefektuurille. Samalla he osallistuvat suoraan kuntien kehittämiseen tukemalla paikallisia tuotteita ja kuntien elinvoimahankkeita. Kotiseutulahjoitusjärjestelmässä tehtyjen lahjoitusten kokonaisarvo oli vuonna 2018 noin neljä miljardia euroa (kuvio 1). Menestyksen taustalla on useita tekijöitä, joista keskeisim-

mät ovat kuntien tarjoamat vastalahjat, verovähennyskelpoisuus sekä lahjoitusjärjestelmän käytännön toimintaa ylläpitävät aika- ja paikariippumattomat digitaaliset alustat. Kunnat edistävät lahjoituksia tarjoamalla houkuttelevia vastalahjoja, verovähennysmahdollisuus hyödyttää suoraan lahjoittajia ja alustat mahdollistavat saumattoman lahjoitusprosessin.

Järjestelmän kasvanut suosio on lisännyt julkista keskustelua lahjoitusten merkityksestä Japanin syrjäisempien alueiden kehittä-

Kotiseutulahjoitusjärjestelmän seurannaisvaikutukset näyttävät lisäävän kuntien elinvoimaa: lahjoituksia saaneissa kunnissa sijaitsevien yritysten toimeliaisuus lisääntyy vastalahjojen kysynnän myötä, kuntien ja paikallisten yritysten näkyvyys moninkertaistuu sekä järjestelmä kannustaa uudenlaiseen yhteistyöhön ja kuntien elinvoimaa lisäävien toimenpiteiden aktiiviseen kehittämiseen. Toiminta on valtakunnallista, mutta sen vaikutukset ovat paikallisia. Alustatalouden toimintalogiikka luo uudenlaista tilaa yritysten, kansalaisten ja yhteisöjen vuorovaikutukselle sekä innovatiivisuuden suuntaamiselle yleishyödyllisiin päämääriin.

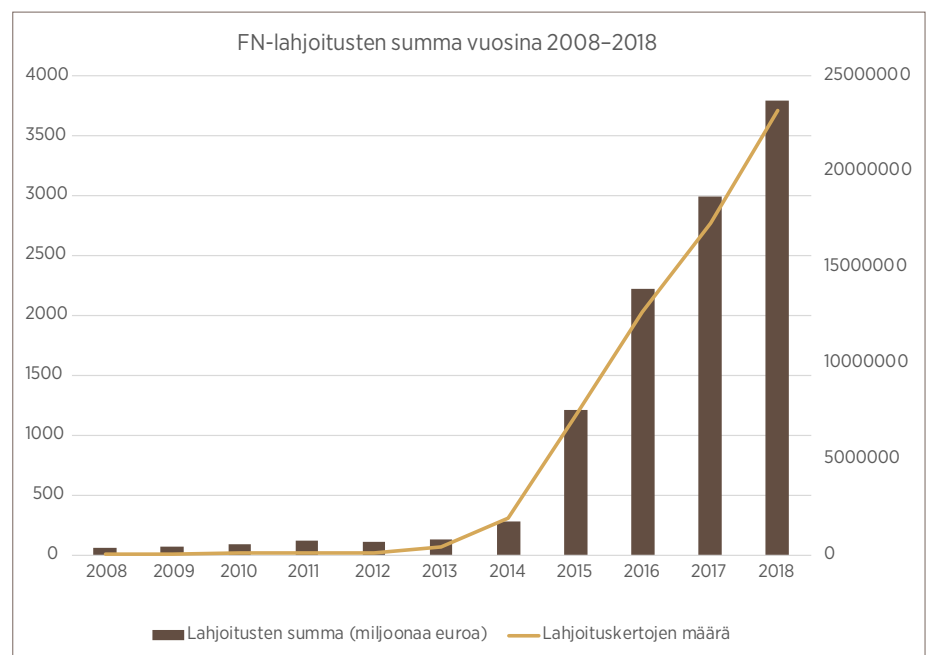
Monitoimijaiset digitaaliset alustat edustavat uuden hallinnan (*new governance*) keskustelussa uusinta kerrostumaa, joka haastaa nykyisiä toimintatapoja luomalla rinnakkaisia markkinamekanismeja ja useita toimijoita yhdistäviä käytäntöjä.

Kotiseutulahjoitusjärjestelmä on kansainvälinen esimerkki kasvavasta julkisen hallinnon piiriin asettuvasta aluekehittämisen

järjestelmästä, jossa valtio, kunnat, yritykset ja kansalaiset toimivat aktiivisessa vuorovaikutuksessa. Kunnallisalan kehittämissäätiön (KAKS) rahoittamassa tutkimuksessa kartoitetaan aiheesta tehty japaninkielinen tutkimuskirjallisuus, haastatellaan keskeiset alustayritykset sekä toteutetaan kenttätöjako ja kuntien edustajien haastattelut Japanissa alkuvuodesta 2020.

tämisessä. Tutkimuksessa kiinnitetään huomiota välittäjinä toimiviin digitaalisiin alustoihin, sillä järjestelmän digitalisoituminen ja alustatalousajattelun hyödyntäminen vuodesta 2012 lähtien on ollut keskeinen tekijä alueellisen vaikuttavuuden kannalta. Alustayritykset ovat tuoneet helpokäyttöisiä lahjoitussivustoja osaksi ihmisten arkea: selainpohjaisena kotitietokoneille ja mobiilisovelluksina taskuihin. Alustat ovat lisäksi kirittäneet kuntien ja alueellisten yritysten välistä yhteistyötä vastalahjoiksi soveltuvien tuotteiden kehittämisessä sekä alueiden markkinoinnissa ja näkyvyyden lisäämisessä.

Kuvio 1. Lahjoitusten määrän ja arvon kehitys vuosina 2008–2018.

Teksti Anne Matilainen ja Merja Lähdesmäki

Japanilaiset maaseutumatkailun kohderyhmänä?

Japanilaisista matkailijoista ensimmäisenä nousee mieleen kuva ryhmässä kulkevista, Muumista ja Marimekon designista kiinnostuneista kohteliaista turisteista, joilla on aina ja kaikkialla kamera mukana. Ja jotka kaiken lisäksi ovat vielä kotoisin isoista kaupungeista. Miten tämä kohderyhmä taipuisi maaseutumatkailun asiakkaisiksi? Tätä haastetta lähti selvittämään kolme vuotta sitten Interreg Central Baltic ohjelmasta rahoitettu CAITO (Meta cluster for attracting the Japanese tourism market) -hanke. Hankkeen tarkoituksena on ollut edistää maaseutumatkailutuotteiden pääsyä Japanin markkinoille ja se toteutettiin yhteistyössä Suomen, Viron ja Latvian kesken. Hanketta koordinoi Eesti Maaülikool Virosta.

Ja kyllä, löytyyhän sitä potentiaalia myös maaseutumatkailupalveluille! Esimerkiksi huhituussa 2019 Finnair liikennöi 41 viikottaista suoraa lentoa Helsingin ja Japanin isoimpien kaupunkien välillä. Japanilaisten loma-aikaan lentojen määrää vielä lisätään entisestään. Helsinki on siis todella merkittävä kauttakulkukohde japanilaisille matkailijoille, suuntasivat he mihin päin Eurooppaa tahansa. Mitä jos edes osa tästä matkailijamäärästä pysähtyisi päiväksi tai kahdeksi Helsingin seudulla? Tähän ovat kansalliset matkailun kehittämisorganisaatiot jo keskittyneet ja luoneet ns. Stop Over -tuotepaketteja, joiden ideana on juuri pidentää matkailijoiden viipymää suur-Helsingin alueella. Kysymykseksi enää jääkin, miten tämä ryhmä saataisiin tutustumaan myös ympäröivään maaseutuun joko Stop Over -tuotteen lomassa tai pidemmänkin viipymän puitteissa.

CAITO-hankkeessa lähdettiin paitsi selvittämään maaseutumatkailun mahdollisuuksia Japanin markkinoilla, mutta myös kehittämään tarjontaa. Suomessa tuotekehitys keskittyi pääasiassa Lohjan alueelle. Alue sijaitsee kohtuullisen matkan päässä Helsingistä sekä myös reitillä Helsinki-Turku, ajatellen esimerkiksi niitä matkailijoita, joiden yhtenä kohteena on Muumimaailma Naantalissa.

Tutkimusten mukaan noin 13 % japanilaisista matkustaa ulkomaille ja heistä n. 94% on kotoisin suurimmista kaupungeista (Tokio, Kioto, Osaka ja Nagoya). Kyse on siis todella urbaanista asiakasryhmästä, joiden kosketus maaseutuun voi olla melko vähäinen. Kuitenkin japanilaisilla on usein luontoa arvostava ajattelumaailma ja etenkin viime vuosina on ollut havaittavissa muutos nähtävyyksimatkailusta kokemuspohjaiseen matkailuun. Erityisesti sellaiset aktiviteetit, joiden ansiosta matkailija voi olla osa kohdemaan elämää ja saada paikallisia kokemuksia, kasvattavat suosiotaan. Suomalainen luonto, paikallinen elämäntapa, historia ja harva asutus kiinnostavat. Samoin paikalliskulttuurilla ja lähiruualla on iso rooli. Nämä kaikki ovat usein maaseutumatkailun ydinelementtejä.

Japanilaisilla on kuitenkin melko hatara käsitys siitä, mikä on maaseutua ja minkälaisia tuotteita maaseutumatkailu pitää sisällään.

Kysyttäessä Suomessa jo vähintään kolme kuukautta oleskelleilta japanilaisilta, mielikuvat suomalaisesta maaseudusta erosivat selvästi japanilaisesta. Vastaajat näkivät japanilaisen maaseudun alueina, jossa kukaan ei asu ja jonne kukaan ei mene, kun taas Suomessa maaseutu on harvaan asuttua aluetta, jonne ihmiset menevät etenkin lomillaan. Myös luontoalueet kaupunkien lähellä, kuten kansallispuistot, miellettiin usein maaseuduksi. Maaseutumatkailun yhdeksi suurimmista esteistä nousikin tietoisuuden ja tiedon puute maaseutumatkailusta sekä informaatiomateriaalin puuttuminen sekä japaniksi että englanniksi. Toki myös itse tuotteistamisessa on haasteita. Länsimaisille suunniteltu maaseutumatkailutuote ei sellaisenaan taivu Japanin markkinoille, vaan japanilaisten matkailutottumukset ja kiinnostukset on pystyttävä huomioimaan. Lisäksi Suomessa välimatkat ovat pitkiä, mikä saattaa vähentää maaseudun vetovoimaa. Japanilaisten lomat ovat tyypillisesti lyhyitä, eivätkä he halua viettää koko päivää autossa tai bussissa. Myös saavutettavuus voi olla ongelma. Maaseudulla julkinen liikenne on harvaa tai sitä ei ole ollenkaan. Se on lisäksi usein japanilaisille vaikeaa käyttää useista eri syistä.

CAITO-hanke keskittyi kolmen vuoden aikana tuotteistamaan maaseutumatkailua Japanin markkinoille ja tuottamaan markkinointimateriaalia sekä avaamaan markkinayhteyksiä sekä japanilaisten matkanjärjestäjien että FIT (Free Individual Tourist) -markkinoidenkin suuntaan. Kolmen maan yhteistyö osoittautui toimivaksi ratkaisuksi Kaukoidän markkinoilla ja hanke on saanut runsaasti julkisuutta sekä kiitosta mm. kansallisten matkailuorganisaatioiden suunnasta. Hankkeen tuottamaa materiaaliin ja tuotekokonaisuuksiin pääsee tutustumaan hankkeen kotisivujen sekä ennen kaikkea markkinoille suunnatun Landing Pagen -kautta.

<http://caito-project.eu/project/>

<https://balticsea.countryholidays.info/>

Matilainen, A. ja Santalahti, S. 2018. Finland as a tourism destination through the eyes of the Japanese — an interview study on Japanese people living in Finland. University of Helsinki, Ruralia Institute. Reports 180.

Suvanto, H. M. K., Sudakova, L., Kattai, K., Grinberga-Zālite, G. & Bulderberga, Z., 2017. Japanese tourists in Finland, Estonia and Latvia — a literature review. University of Helsinki Ruralia Institute. Reports 166.

Ruralia-instituutti on myös julkaissut hankkeen selvitysten tuloksena kaksi raporttia Japanin matkailumarkkinoista maaseutumatkailuun liittyen sekä tuottanut yritysten tuotekehityksen tueksi opetusmateriaalia ja oman tuotteen testaamiseen tarkoitettuja "checklist-työkaluja" eri kohderyhmille suunniteltuina. Työkalut löytyvät sekä englanniksi että suomeksi hankkeen kotisivuilta.

Teksti Leena Viitaharju ja Merja Lähdesmäki | **Kuva** Sirpa Piskonen

Uusia paikallisia makuja julkiselle sektorille

Suomalainen ammattikeittiösektori tarjoaa vuodessa yli 850 miljoonaa ateriala, joista lähes puolet julkisen sektorin ravintoloissa. Menneinä aikoina ihmisen syömän ravinnon tehtävä oli sisältää tarpeeksi energiaa hengissä pysymiseen, mutta nykyään haluamme ruoaltamme elämyksiä ja vaihtelua, jopa arkiruokailussa. Elintarvikkeiden tuottajien ja valmistajien täytyy pystyä siis uudistumaan ja innovoimaan. Innovaatio on monivaiheinen prosessi, jossa organisaatio muuttaa ideat uusiksi tai parannelluiksi tuotteiksi, palveluiksi tai prosesseiksi.

Paikallisia innovaatioita arkipäivän oivalluksista

Julkisissa keittiöissä on tarvetta niin isoille kuin pienillekin innovaatioille ja täten se voi olla mahdollinen markkinakanava myös pienelle yritykselle. Julkista keittiötä palveleva innovaatio voi olla esimerkiksi raaka-aineen pilkkomista tai siivuttamista, kooltaan erilaisettuja tai tarkoituksenmukaisesti esikäsiteltyjä tuotteita, erikoisruokavalioiden soveltuvia tuot-

teita tai tuotteiden toimitus- ja palvelukonseptiin liittyviä elementtejä. Yhteistä julkiseen keittiöön päätyvissä innovaatioissa on se, että ne tuovat jollakin tavalla helpotusta keittiön jatkuvuuteen toimintaan tai suoraa lisäarvoa asiakkaalle.

Miten lisätä innovatiivisuutta?

Pieni yritys saattaa epäroidä innovaatiotoiminnan aloittamista, mutta yrityksen koko voi olla jopa eduksi uudistuksia tehtäessä. Pienellä yrityksellä on helpommin tuottamaan lyhyitä sarjoja ja kokeilemaan eri variaatioita kehitteillä olevasta tuotteesta. Yritykset voivat joustavuudellaan ja erikoistumalla palvella julkisen sektorin erityistarpeita esimerkiksi erityisruokavaliotuotteilla. Asiakaskohtainen räätälöinti voi olla monille pienille yrityksille kilpailuvaltti, jolla erotutaan markkinoilla, voitetaan tarjouskilpailuja tai rakennetaan pitkäkestoisia liikesuhteita.

Miten paikallinen ruoka ja paikalliset yritykset löytävät tiensä julkisiin ammattikeitti-

öihin ja miten ammattikeittiöt saisivat alueen tarjonnan tietoonsa? Yksinkertaisin keino on suorat yhteydenotot puolin ja toisin. Ideaalitalanne olisikin, jos alueella olisi jatkuva käytäntö järjestää säännöllisin väliajoin hankintatreffejä, lähiruokatoreja tai mitä tahansa tapahtumia, joissa paikallisen ruoan valmistajat sekä alueen ammattikeittiöiden edustajat voisivat tavata ja keskustella, testata ideoita, kehittää uutuusia ja yhdessä kehittää alaa eteenpäin.

Vuorovaikutuksen toteuttamisessa ja toimijoiden kohtaamisissa voidaan olla innovatiivisia. Siinä missä perinteinen innovaatiokirjallisuus on nähnyt innovaatiotyöryhmiä sisäisenä prosessina, korostetaan tänä päivänä sidosryhmien tärkeää roolia innovaatioprosessissa. Eriyisesti pienyritysten kohdalla tämä on niukkojen resurssienkin takia lähes välttämätöntä. Pienessä elintarvikeyrityksessä innovaatiot syntyvät harvoin pelkästään yrityksen omana pohdintana. Ja ehkä tämä onkin juuri se asia, että kun sen oivaltaa, niin innovaation ajatus ei tunnukaan enää niin suurelta ja vaikealta.

Teksti ja kuvat Birgitta Partanen

NYT: Luomukeruualueet ja luonnontuotteet Metsään.fi-palvelussa!

Metsänomistaja, tunnetko jo Suomen Metsäkeskuksen Metsään.fi-palvelun ja sen monipuoliset ominaisuudet? Sen lisäksi, että näet sieltä oman metsäsi metsävaratiedot, kartat ja ilmakuvat sekä hoito-, hakkuu- ja luontokohteet, voit nyt myös ilmoittaa metsäsi luomukeruualueiksi sekä tarkastella omien metsiesi luonnontuotepotentiaalia.

Suomen metsävaratieto on kattavaa. Jo nyt kattavuus on yksityismetsien metsätalouden pinta-alasta noin 90 prosenttia, ja paranee jatkuvasti. Puuntuotannon lisäksi palvelua voi hyödyntää monin tavoin, kuten tarkastella luontokohteita ja vaikkapa pohjavesialueita tai muinaisjäänneksiä. Uusimpina ominaisuuksina palveluun on lisätty mahdollisuus ilmoittaa metsä liitettäväksi luomukeruualueisiin sekä luonnontuotepotentiaali, jonka avulla voi tehokkaammin suunnitella metsien muiden tuotteiden kuin puun hyödyntämistä.

Miksi ”luomutäppä” kannattaa käydä laittamassa?

Luomusertifiointilla voidaan osoittaa maailmalle vahvuutemme: ainutlaatuisen puhdas luonto, maaperä, vesi ja ilma. Raaka-ainetuotannon lisäksi sillä on merkitystä matkailussa ja myös maabrändin kannalta. Luonnontuottei-

ta voi markkinoida luomuna vasta silloin, kun koko tuotantoketju, keruualue mukaan lukien, on mukana valvonnassa. Luonnontuotteiden kysyntä elintarvikkeissa, kosmetiikassa ja hyvinvointituotteissa kasvaa voimakkaasti ja varsinkin vientisektorilla ne ovat erittäin tärkeitä. Viennissä luomusertifiointi onkin usein välttämätön laadun, alkuperän ja kestävän tuotantotavan osoittamiseksi.

Luomusertifiointi ei estä toteuttamasta tarvittavia metsähoitotoimenpiteitä talousmetsässä. Suomen nykyisillä, kestäville hoitokäytännöillä ja niukan torjunta-aineiden ja lannoitteiden käyttömme ansiosta yli 90 prosenttia metsistämme olisi sertifioitavissa suoraan luomukeruualueiksi. Luomussa kielletyistä toimenpiteistä on sitouduttava ilmoittamaan, mutta sekin onnistuu kätevästi Metsään.fi-palvelussa, joskin tarvetta siihen harvoin on. Luomussa sallittuja vaihtoehtoja on sekä lan-

noitteissa että juurikäävän torjunnassa, jossa urean sijaan harmaaorvakka on harkinnan arvoinen vaihtoehto. Sen hiilijalanjälki on yli tuhat kertaa pienempi kuin urealla ja sen voi LUKEn alustavien tutkimustulosten mukaan ainakin kuusella olla jopa ureaa tehokkaampi, sillä se vaikuttaa myös juuristossa, ei vain kannon pinnalla.

Luonnontuotteista voi saada jokavuotisen tulonlähteen

Metsänomistajan tiliväli puukaupoissa on pitkä. Useimmista luonnontuotteista sen sijaa voi saada tuloja joka vuosi. Esimerkiksi vain maanomistajan luvalla kerättävien tuotteiden, kuten mahlan, kuusenkerkän ja koivunlehtien kysyntä kasvaa, ja alan yritykset etsivät metsänomistajia sopimuskumppaneiksi varmistaakseen raaka-aineen saannin. Keruu voi tapahtua myös yrityksen toimesta joko keruuluvalla tai keruuoikeiden vuokrasopimuksella.

Raaka-aineen saantoa voi lisätä viljelyn ja puoliviljelyn avulla. Lukella on käynnissä useiden sienilajien viljelykokeita. Testattavina ovat koivunkantosieni, koppelokääpä, koralliorakas, kurtusieni, kuusilahokas, osterivinokas, talvi-juurekas ja suomu-, lakka-, pötkelö- ja pakurikääpä. Marjojen satoa voi parantaa pölyttäjien olosuhteita parantamalla. Myös mehiläispesien läheisyyden on huomattu lisäävän satoa.

Luonnontuotteet ovat äärimmäisen ekologisia raaka-aineita – ne eivät tarvitse kastelua, lannoitusta tai torjunta-aineita. Metsään.fi-palvelu ja Metsäkeskuksen luonnontuotteisiin perehtyneet asiantuntijat tarjoavat mahdollisuuden tehdä niistä myös tulovirtaa. Otetaan mahdollisuus käyttöön!

Lisätietoja:

www.metsakeskus.fi,
www.ruokavirasto.fi,
www.metsaan.fi

Puhtaiden metsiemme luonnontuotteet kannattaa luomusertifioida.

MAANEUVO valmentaa neuvojista maan kasvukunnon hoidon ja hiiliviljelyn huippuosaajia

Ääripäästä toiseen vaihtelevat sääolot ja ilmastomuutoksen hillintä asettavat uusia vaatimuksia maataloudelle. Samalla maaperän kyky sopeutua äärioloihin on heikentynyt mm. tiivistymisen ja yksipuolistuneen viljelyn myötä. Tulevaisuuden maataloudessa tarvitaan yhä enemmän maan hoitoa, kunnostusta ja maan kasvukunnon kehittämistä.

MAANEUVO – *Kestävä maaperän hoito ja hiiliviljely laajasti käyttöön tutkimustiedon ja neuvonnan avulla* -hankkeessa valmennetaan neuvoja kouluttamaan viljelijöitä entistä parempaan maan hoitoon, mikä parantaa sekä maan kasvukuntoa että maaperän hiilen sidontaa.

Valmennuksessa hyödynnetään mm. ongelmalohkojen korjaamiseen keskittyneessä OSMO-hankkeessa 2015–2019 tuotettua tietämystä, työkaluja ja materiaaleja.

Valmennus käyntiin käytännönläheisenä

MAANEUVO-valmennus käynnistyi Ruralia-instituutissa syksyllä 2019 osana hiiliviljelyä tutkivaa ja edistävää Carbon Action -yhteistyöalustaa. Kasvintuotannon neuvojien monimuotovalmennus toteutetaan maan kasvukunnon hoitoon keskittyvänä valmennuskokonaisuutena 30:lle neuvojalle ja mentorille. Valmennettavat toimivat viljelyneuvoina ProAgria-keskuksissa, yksityisinä neuvojin tai viljelijämentoreina kattavasti eri puolilla manner-Suomea. Pitkäkestoinen valmennus kestää vuoden 2021 loppuun.

– Kestävän maaperän hoidon ja hiiliviljelyn keinoin voidaan saavuttaa monia hyötyjä samoilla toimenpiteillä: nostaa satotasoja, varastoida ilmakehän hiiltä maahan, ehkäistä vesistöjen rehevöitymistä sekä sopeuttaa viljelyä ilmastomuutokseen. Tehokkaista toimenpiteistä on olemassa tutkimustietoa, mutta tiedon räätälöintiä tila- ja lohkokasolle on tarpeen vahvistaa, kertoo valmennuksen ja Carbon Action -alustan asiantuntijana toimiva erikoistutkija **Tuomas Mattila** Suomen Ympäristökeskuksesta.

Monimuotoista valmennusta parhaiden käytäntöjen valitsemiseksi

– MAANEUVO-valmennuksen tavoitteena on valmentaa osallistujat maan kasvukunnon hoidon huippuosaajiksi. Valmennus tarjoaa työkaluja tunnistaa maan kasvukunnon puutteita, opastaa käyttämään uusimpia maan kasvukunnon hoidon suunnittelumalleja ja -työkaluja sekä harjaannuttaa valitsemaan parhaat maan kasvukunnon hoidon menetelmät erilaisille peltolohkoille ja tuotantosunnille, kertoo valmennusta vetävä erikoissuunnittelija **Jukka Rajala** Ruralia-instituutista.

Monimuotovalmennus koostuu verkkotyöpajoista ja pellonpiennarpäivistä, osatehtävistä muodostuvasta kasvukunnon hoitosuunnitelmasta käytännön tilalle, ohjatusta itseopiskelusta ja verkkokeskusteluista.

– Maan kasvukunto vaikuttaa ratkaisevasti saavutettuihin satotasoihin ja edelleen käytettävien tuotantopanosten hyötysuhteisiin, viljelyn kannattavuuteen ja ympäristövaikutuksiin sekä peltomaan hiilensidontaan. Sen kokonaisvaltainen hallinta vaatii uudenlaista osaamista sekä uusia työkaluja ja käytäntöjä, korostaa Jukka Rajala.

Valmennuksen järjestäjä: Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti yhteistyössä Suomen ympäristökeskus SYKEN ja ProAgria Etelä-Suomen kanssa yhteistyössä Baltic Sea Action Groupin (BSAG) ja Carbon Action -yhteistyöalustan kanssa.

MAANEUVO-hankkeen rahoittaja: Maa- ja vesiteknikan tuki ry.

Hannu Törmä toimi Ruralia-instituutissa professorina ja tutkimusjohtajana vuodesta 2004 alkaen.

Teksti Susanna Kujala ja Outi Hakala | Kuvat Nina Harjunpää

Hannu Törmän tutkimusuraa Ruralia-instituutissa juhlustettiin joulukuisessa seminaarissa. Pääpaino seminaarissa oli Hannun urassa aluetalousmallintajana, toteutetuissa aluetaloudellisten vaikutusten arvioinneissa sekä tulosten hyödyntämisessä päätöksenteossa.

Hannu Törmän Epanet-professuurin juhlaseminaarissa keskusteltiin aluetaloudellisista vaikutuksista

Kiinnostus talousmallinnukseen syttyi jo opiskeluaikana

Hannu kertoi puheessaan opiskeluajoistaan, uransa alkuvaiheista, vuosistaan hallinnossa sekä siirtymisestä Seinäjoelle Ruralia-instituuttiin. Hannu kiteytti uransa alkumetrit sa-

nomalla, että tähänastisesta elämästään puolet on mennyt aikuiseksi kasvamiseen, perheen perustamiseen ja tieteellisen pätevyyden saavuttamiseen. Ruraliassa työskentelyn alkuvaiheessa tuli esiin Hannun innostus mallinnusta

ja aluetalouslaskelmia kohtaan. Noin 15 vuoden aikana aiheesta syntyikin yli 70 julkaisua.

Seminaarissa Ruralia-instituutin tutkijat Susanna Kujala ja Outi Hakala esittelivät RegFin-tiimin toteuttamia sovelluksia Etelä-

Paneelikeskusteluun osallistuivat Jouko Kinnunen (Ålands statistik- och utredningsbyrå), Pekka Peura (Vaasan yliopisto Levón-instituutti), Jussi Töyrylä (Kuortaneen Urheiluoipisto), Hanna Murtomäki-Kukkola (Alavuden kaupunki) ja Jorma Vierula (Etelä-Pohjanmaan rautatieyhdistys).

Pohjanmaalta. Sovellusten aiheet ovat vaihdelleet laidasta laitaan, aina rytmi-musiikista rautateihin, tuoden uutta tietoa maakunnan tärkeiden toimintojen muutosten vaikutuksista.

Tiimin pitkäaikainen yhteistyökumppani Jouko Kinnunen (ÅSUB) kertoi mallinnusyhteistyön hedelmistä, etenkin vuonna 2017 toteutetusta Seinäjoen ammattikorkeakoulun aluetaloudellisten vaikutusten arvioinnista. Jouko kertoi myös yhteistyön alkumetreistä.

Katarzyna Zawalińska (Polish Academy of Sciences, Institute of Rural and Agricultural Development) tutustutti seminaariyleisön Puolassa toteutettuihin mallinnussovelluksiin. Katarzyna ja Hannu ovat tehneet vuosien varrella yhteistyötä muun muassa EU-tasoisien, maatalouspolitiikan aluetalousvaikutuksiin keskittyvän mallinnuksen parissa.

Paneelikeskustelussa pohdittiin tutkimustiedon hyödyntämistä päätöksenteossa

Juhlaseminaarin päätti Sami Kurjen johdattelema paneelikeskustelu. Panelistit pohtivat muun muassa aluetaloudellisen tutkimustiedon merkitystä päätöksenteossa, tietoon liittyviä riskejä sekä tutkijoiden ja poliitikkojen välistä työnjakoa. Keskustelussa tuli esiin muun muassa ”numeroiden voima” pelkkää sanallista kerrontaa vahvempana.

Keskustelijat korostivat kaikkien olentusten sekä epävarmuuksien esiintuomisen tärkeyttä tuloksia esiteltäessä. Lisäksi tutkijoiden on tuotava esiin se, mitä he eivät ole tutkineet, ja näin kannustaa päätöksentekijöitä huomioimaan valinnoissaan erilaiset näkökulmat ja vaihtoehdot.

Regfin-tiimin toiminta jatkuu

Törmän käynnistämä RegFin-tiimi jatkaa toimintaansa Ruraliassa Susanna Kujalan, Outi Hakalan ja Urszula Ala-Karvian sekä Jouko Kinnusen voimin. Tällä hetkellä tiimillä on käynnissä neljä hanketta. Tiimi toteuttaa aluetaloudellisten vaikutusten arviointia RegFin-malleilla, jotka on kehitetty Ruraliassa Hannun johdolla. Tiimi jatkaa myös arviointimallien kehittämistyötä.

Kiitämme Hannua kuluneista vuosista ja toivotamme leppoisia eläkepäiviä!

Saako taloutta mallintaa?

Otsikossa esitettyyn kysymykseen pyydettiin vastausta Ruralia-instituutin RegFin-tiimiltä, joka on toteuttanut aluetaloudellisten vaikutusten arviointia yleisen tasapainon mallien avulla jo noin viidentoista vuoden ajan. Vastauksen laati tiimin tuorein jäsen, tutkimusavustaja Outi Hakala (KTM, MMK).

Yleisellä tasolla: ehdottomasti kyllä

Talouden mallintamisella on keskeinen asema taloustieteessä. Malleilla kuvataan talouden vuorovaikutussuhteita tavalla, jolla pyritään lisäämään ymmärrystä talouden toiminnasta. Malleilla kiinnitetään huomio olennaisiksi katsottuihin asioihin ja esitetään teorian mahdollisimman selkeässä muodossa. Yleisellä tasolla vastaus otsikon kysymykseen on siis kyllä – toisenlainen vastaus veisi perustan suurelta osalta taloustieteellisestä työstä.

Entä saako mitä tahansa tutkia taloustieteen malleilla? Taloustiede on tunnetusti imperialistinen: taloustieteen menetelmillä tutkitaan jatkuvasti sellaisia kysymyksiä, jotka ovat perinteisesti kuuluneet muiden yhteiskuntatieteiden alueelle. Tämä on luonnollisesti johtanut myös kriittisiin puheenvuoroihin. Taloustiede malleineen ei sovi kaikkien yhteiskuntatieteellisten tutkimuskysymysten selvittämiseen, mutta sillä voidaan saada lisätietoa monista ilmiöistä.

Useimmiten taloustieteen oppikirjat alkavat kertomalla, että taloustieteessä tutkitaan talouden toimijoiden tapaa tehdä päätöksiä, heidän keskinäistä vuorovaikutustaan sekä taloutta kokonaisuutena, joka rakentuu yksittäisistä päätöksistä. Tutkimus siis kohdistuu sellaisiin kysymyksiin, joiden vastaukset kiinnostavat päätöksentekijöitä. Saako sitten taloutta mallintaa aiheista, joista poliitikot ovat tekemässä päätöksiä?

Poliittisen päätöksenteon tukena: edelleen kyllä

Talousmallinnus voi tarjota hyvin tarpeellista tietoa poliittisen päätöksenteon tueksi. Esimerkiksi ilmastopolitiikka voi aiheuttaa kotitalouksien tulonjakoon muutoksia, joihin halutaan varautua ja joita voidaan etukäteen selvittää ainoastaan mallintamalla.

Mallinnukseen sisältyy useita epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä: malleissa on tehtävä lukuisia oletuksia, aineisto ei ole täydellistä eikä mallinnuksessa ole mahdollista huomioida kuin muutamia vaihtoehtoisia tulevaisuuden kehityskulkuja. Puutteistaan huolimatta mallinnus tuo lisävalaistusta päätöksentekijöille, joiden tehtävänä on huomioida mallinnustulokset parhaaksi katsomallaan tavalla.

Toinen kysymys on sitten se, halutaanko kaikista asioista lisää tietoa – etenkin jos päätös on jo muilla perusteilla tehty tai asiasta ei sen poliittisen arkaluontoisuuden vuoksi haluta laajaa julkista keskustelua.

Avainsanana tutkimusetiikka

Positiivinen taloustiede keskittyy kuvaamaan, miten asiat ovat. Yliopistoissa tehtävä taloustieteellinen tutkimus on lähtökohtaisesti positiivista. Normatiivinen taloustiede puolestaan lisää asioiden kuvauksiin arvoja ja esittää, miten asioiden pitäisi olla. Tällöin on kyse poliittisesta neuvonannosta. Arvoja voi tietysti olla monenlaisia, mikä näkyy neuvojen valinnassa. Neuvojen taustalla olevat arvot pitääkin tuoda selvästi esille, jotta päätöksentekijä voi arvioida neuvojen hyvyttä suhteessa omiin arvoihinsa.

Taloutta saa mallintaa, jos sen tekee tutkimusetiikasta hyväksyttävällä tavalla. Tämä sisältää esimerkiksi sen, että tutkimuskysymyksen tarkasteluun valitaan asianmukainen malli tai mallit. Lisäksi tuloksista ja niistä tehtävistä johtopäätöksistä on kerrottava vastuullisesti, etenkin kun tutkimuskohteet ovat moniulotteisia ja poliittisesti herkkiä. Viestinnässä on tuotava esiin myös ne olennaiset asiat, joihin mallinnuksella ei ollut mahdollista pureutua, mutta joista esimerkiksi muilla tieteenaloilla on sanottavaa.

Kuva Aurora Lähteenniitty

Teksti Aurora Lähteenniitty | Kuva Katja Marttunen

Joskus unelmat toteutuvat!

Maisteriopintojeni alkuvaiheessa Helsingin yliopistossa mainitsin jo silloiselle estetiikan professorille, että olisi hienoa joskus tehdä työtä yliopistolla tutkijana. Sen jälkeen on tapahtunut paljon, enkä ajatellut tuon haaveen toteutuvan. Mutta ilokseni toisin kävi ja olen nyt lokakuun alusta ollut virallisesti Ruralia-instituutissa tohtorikoulutettavana työntekijänä. Jo toista vuotta olen saanut olla mukana apurahalla it-senäisesti työskennellessäni Sulevi Riukulehdon vetämässä Alueet, aika ja kulttuuri -tutkijaryhmässä, jossa Ruralia on jo etukäteen tullut vähän tutuksi.

Valmistuin siis maisteriksi Helsingin yliopistosta pääaineenani ympäristöestetiikka. Nyt teen väitöskirjaa samaiseen yliopistoon maantieteeseen ja maisematutkimukseen monitieteisellä otteella tutkien suomalaisen maaseudun kulttuurimaiseman muuttumista 1900-luvun alusta tähän päivään. Erityisenä tutkimuskohteena minulla on Teuvan kunta Etelä-Pohjanmaalla. Osaksi väitöskirjaani ja Ruralian kotiseutututkimuksen hyväksi jatkoksi olemme Sulevin johdolla ja yhteistyössä

Teuvalaisen Kulttuurin Tuki ry:n kanssa aloittaneet kuun alussa uuden hankkeen *Katson maalaismaisemaa*, johon minut on palkattu projektipäälliköksi. Hankkeessa keräämme kokemuseräistä aineistoa Teuvan kunnan asukkailta heidän kokemuksistaan liittyen ympäröivään kulttuurimaisemaan ja sen muutoksiin.

Väitöskirjan tekeminen ja hanke eivät ole ainoat asiat elämässäni. Kymmenen vuotta sitten muutimme mieheni kanssa pääkaupunkiseudulta Pohjanmaalle etsimään rauhallisempaa, luonnonläheisempää ja ihmisystävällisempää elämäntapaa kuin mitä olimme siihen asti kokeneet etelässä. Olemme päätyneet nyt Karijoelle vanhaan ja aika alkeelliseen pohjalaistaloon, jossa asumme ihanien 3 ja 7 vuotiaiden poikiemme kanssa hoitaen kana- ja kukkoparvea, kolmea püssiä, kahdeksaa vuotta, yhdeksää kissaa, kolmea neitokakadia ja yhtä pitkäkärvaista collie-koiraa. Saamme omiin tarpeisiin kananmunia ja kutunmaitoa ja tekemistä riittää vapaa-ajallakin!

Teksti Tytti Klén | Kuva Joel Grandell

co-op NET WORK STUDIES

Osuustoiminnan CNS-verkkokurssien suosio jatkuu

Co-op Network Studies eli CNS-opintoverkoston toiminta saavutti uuden ennätyksen lukuvuonna 2018 - 19.

CNS-kursseja järjestettiin lukuvuoden aikana 17, joista lähes kaikki olivat kokonaan verkossa toteutettuja. Yksi kurseista oli englanninkielinen kesäkurssi ja yksi Helsingissä lähiovetuksena kansainvälisille opiskelijoille järjestetty Helsinki Summer School -kurssi, jonka aiheena oli osuuskuntalaki ja kestävä kehitys.

Lähes 200 opiskelijaa eri yliopistoista tai Helsingin yliopiston Avoimesta yliopistosta suoritti yhden tai useampia kursseja osuustoiminnasta ja yhteisötaloudesta. Yksittäisiä kurssisuorituksia oli yhteensä 347 ja opintopisteitä näistä kertyi 1754. Yhä useampi opiskelija on lisäksi suorittanut 25 opintopisteen laajuisen CNS-perusopintokokonaisuuden.

CNS-perusopintokokonaisuus (25 op) koostuu seuraavista kursseista:

- Osuustoiminnan arvot ja periaatteet I,
- Osuuskuntalaki I,

- Osuustoiminnallisuus eri yritysmuodoissa I,
- Osuuskuntien liiketoiminta ja johtaminen sekä
- Osuuskunnat ja kestävä kehitys.

CNS-aineopintokokonaisuus (25 op) sisältää niin ikään viisi kurssia:

- Osuustoiminnan arvot ja periaatteet II,
- Osuuskuntalaki II,
- Osuustoiminnallisuus eri yritysmuodoissa II,
- Osuuskuntien kilpailuetujen kehittäminen sekä
- Osuuskunnat vaihdantainstituutioina.

Yksittäisiä CNS-kursseja on järjestetty vuodesta 2005 alkaen yhteensä noin 150.

CNS-verkosto on jo yli kymmenen vuoden ajan järjestänyt vuosittain myös Osuustoiminnan tutkimusseminaarin, johon kokoontuu niin suomalaisia kuin ulkomaalaisiakin osuustoiminnan tutkijoita ja kehittäjiä pohtimaan ja esittelemään osuustoimintaan liittyviä kysymyksiä.

Co-op Network Studies (CNS) on vuonna 2005 perustettu kymmenen suomalaisen yliopiston verkosto, joka tarjoaa osuustoiminnan ja yhteisötalouden yliopistollisia, monitieteisiä sivuaineopintoja sekä kehittää alan tutkimusta ja opetusta. Verkostoon kuuluvat Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, LUT-yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto ja Vaasan yliopisto.

Verkoston opetusta kehittää, tuottaa ja koordinoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti Mikkelissä yhteistyössä muiden verkoston yliopistojen kanssa. Verkoston toimintaa ovat kymmenen vuoden ajan rahoittaneet osuustoiminnalliset ja keskinäiset yritykset sekä Osuustoimintakeskus Pellervo ry.

www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/koulutus/koulutustarjonta/co-op-network-studies

Suomessa on 23 vuoden kokemus EU:n mukanaan tuomasta paikallislähtöisestä Leader-toimintatavasta maaseudun kehittämisessä. Ruralia-instituutti osallistui yhdessä Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n kanssa Manner-Suomen Maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 Leader-toimintatapaan kokonaistasolla kohdistuvaan arviointitutkimukseen.

Teksti Päivi Pylkkänen | Kuvat ©maaseutuverkosto

Leader-toimintatapa kuntotarkastuksessa

Arviointia voi luonnehtia Leader-toiminnan ikäkausitarkastukseksi. Leader-kuntoisuuden mittareita ovat tässä yhteydessä erityisesti toimintaa menetelmänä ohjaavat periaatteet. Arvioinnissa kysyttiin, missä määrin Suomen Leader-toiminnassa ovat toteutuneet kuluvalle ohjelmakaudella seuraavat menetelmälliset piirteet: alueperustainen strategia, alhaalta ylös tapahtuva päätöksenteko, Leader-ryhmän paikallinen kumppanuus, strategian monialaisuus, pyrkimys innovatiivisuuteen, verkostoituminen sekä alueiden välinen yhteistyö. Leader-kuntoa tarkasteltiin sekä toimintaan ja hallintoketjuun osallistuvien toimijoiden että Leaderia sivum-paa seuranneiden sidosryhmien suunnasta.

Suomalainen Leader-kunto on vakaa ja paikallisuus korkeassa arvossa

Suomalaisten toimintaryhmien Leader-kunto on arvioinnin mukaan isossa kuvassa hyvällä tasolla. Leaderin periaatteita pidetään oleellisina ja niihin nojautuva toimintatapa oikeutetaan laajasti myös paikallisissa ja alueellisissa sidosryhmissä. Erityisesti paikallisuus on suomalaiselle Leader-toiminnalle kunnia-asia. Sen näkyy vahvasti Leader-ryhmien toiminta-alueisiin pohjautuvassa kunkin ryhmän omannäköi-

sessä strategiassa ja omaa ilmettä korostavassa viestinnässä. Joskus paikallisuutta tulkitaan kuitenkin myös siten, että se tekee alueiden ja etenkin kansainvälisestä verkostoitumisesta toissijaista. Tällöin heikennetään mahdollisuuksia löytää uusia ideoita ja ratkaisuja oman alueen kehittämiseen.

Leader erottuu muista rahoitusvälineistä vahvassa jalkautumisessaan toiminta-alueen eri puolille. Se palvelee lähelle ja saa tästä arvostavaa palautetta. Erityisesti uudelle hakijalle rahoituskäytännöt näyttävät varsin byrokraattisilta, mutta Leader-ryhmät ovat silottaneet tietä ja mahdollistaneet pienetkin

paikalliset hankkeet, joissa on luotu yhteistä hyvää ja sosiaalista pääomaa. On nähtävissä, että etenkin Leader-ryhmien työntekijät ovat sietäneet paljon hallinnollista epämukavuutta auttaakseen alueensa toimijoita mahdollisimman hyvin.

Leader-ryhmät ovat erilaistuneet ja ryhmien väliset erot kasvavat

Siinä missä kaikki Leader-ryhmät koordinoivat Euroopan unionin maaseuturahaston rahoitusta paikallisten toiminta-alueidensa elinvoiman kehittämiseksi, 54 ryhmän välillä on nähtävissä aikaisempaa enemmän eroja toimintaprofiilissa, toiminnan käytännöissä ja tuloksissa. Toiset ryhmät ovat rahoittamisen lisäksi aktiivisemmin myös aluekehittäjiä ja toimijoita yliaalueellisissa verkostoissa kasvaen verkostoina koko Suomen ja kansainväliselle tasolle asti. Ryhmien välisiä eroja selittäviä tekijöitä on useita: erilaiset toimintaympäristöt, osaamistasot ja Leader-ryhmien vaihtelevat taloudelliset toimintaresurssit.

Leader-periaatteisiin peilattuna ryhmien väliset erot liittyvät innovaatiohakuisuuden, verkostoitumisen ja alueiden välisen yhteistyön periaatteisiin. Nämä periaatteet ovat luonteeltaan dynaamisia ja ennakoivat lähtökohtaisesti erojen kasvamista jatkossakin. Esimerkiksi ryhmä, joka on jo hyvin verkostoitunut, saa helpoiten uusia alueiden välisiä hankkeita ja sitä kautta syötteitä sekä paikallisen toiminta-alueen että Leader-ryhmän omien kyvykkyyksien kehittämiseen.

Kuntasidos on vahva ja oleellinen

Leader-toimintaa tunnetaan ja arvostetaan erityisesti pienemmissä kunnissa, joiden taajamat ovat yhä enemmän kyllä muiden joukossa. Kunnat paitsi osarahoittavat Leaderia, myöskin hakevat Leader-hankkeita toteutettavaksi aikaisempaa useammin itsekin. Toimenpiteitä toteutetaan kuitenkin yhdessä alueen yhteisöjen kanssa. Leader-ryhmät ovat vaalineet kunniasianaan sitä, että toiminta on säilynyt vahvasti asukkaiden omien yhteisöjen ja pienimpien tai vasta alkavien yritysten tukijana. Joskus kuultu huoli rahoituksen valumisesta kunnan tavanomaisiin toimintoihin ei saakaan arvioinnista tukea. Leaderin kolmikantaisella periaatteella toimiva hallitus on myös osoittautunut yhdeksi toimivaksi hallintamekanismiksi laajan toteutuspohjan puolesta.

Kunnat kokevat saavansa vastinetta osallistumiselleen alueensa Leader-ryhmän osarahoitukseen. Leader-ryhmille kuntarahoitus on paitsi osa rahoitussalkkua toiminta-alueen elinvoimaan, myös Leader-yhdistyksen maksuvalmiuspuskuri. Lisäksi kuntarahoituksella

Heli Sorjonen

on perustettu useissa Leader-ryhmissä ketteriä rahoitusmalleja esimerkiksi nuorten pienhankkeille. Kuntarahoitus on siten mahdollistanut ketteryyttä ja kokeiluja, joihin raskaammin hallinnoitu maaseuturahasto ja valtion rahoitus ei ole odotuksista huolimatta kuluvalle rahoituskaudella useinkaan taipunut.

Edessä hankalia valintoja?

Tällä rahoituskaudella on haluttu palkita erityisesti Leader-ryhmien laatua ja strategiansa ripeää toteuttamista osoittaneita ryhmiä. Monet entuudestaan pärjänneet ja usein myös resurssiltaan suuremmat Leader-ryhmät ovat pystyneet osoittamaan mitattavaa laatua. Lähtövalaisuudessa uuteen ohjelmakauteen valmistautuessa joudutaan pohtimaan haastavia kysymyksiä siitä, annetaanko erilaistumisen jatkua vai tarjotaanko takamatkalta ponnistaville ryhmille tasoitusta tai tulitukea.

Mikäli EU:n rahoitus maaseudun kehittämiseen supistuu oleellisesti, saatetaan Suomessa kohdata myös maaseutupoliittisesti

ei-toivottava kysymys Leaderin alueellisen kattavuuden tinkimisestä. Toisaalta alueille ohjautuu tulevaisuudessakin myös esimerkiksi rakennerahastovaroja, jotka sopivat lähtökohtaisesti Leader-ryhmien monialaisen paikallisen kehittämisstrategian rahoitusvalikoimaan. Leader-ryhmien hankkeet muilla varoilla voisivat siten puskuroida maaseuturahaston rahoitussalkun pienemistä. Vastaukset valintoja ja priorisointeja koskeviin poliittisiin kysymyksiin kuuluvat arvioinnin ulkopuolelle, mutta ohjelmakauden Leader-toimintaa läpivalaisevan raportin toivotaan osaltaan antavan aineksia monenlaiseen keskusteluun.

Ruralia-instituutti ja Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI ovat selvittäneet Leader-periaatteiden ja hallintomallin toteutusta maa- ja metsätalousministeriön toimeksiantosta aikavälillä 1.11.2018–31.12.2019. Kirjoitus perustuu arvioinnin alustaviin löydöksiin. Arviointiraportti valmistuu joulukuussa 2019 ja sen julkaistaan Maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarjassa tammikuussa 2020.

Makupaloja tiedejulkaisuista

Makupaloja tiedejulkaisuista

Ma

Sosiaalinen läheisyys – puuttuva elementti pienyritysten sidosryhmäjohtamisen teoretisoinnissa

Yrityksen sidosryhmiä ovat ne yksilöt tai ryhmät, joiden toimintaan yritysten tekemät päätökset jollakin tavalla heijastuvat ja joilla on myös mahdollisuus vaikuttaa yritysten liiketoimintaan. Yritystoiminnan sujuvuuden ja jatkuvuuden näkökulmasta menestyksellinen sidosryhmäjohtaminen on ensiarvoisen tärkeää. Sidosryhmäjohtamista on tarkasteltu kirjallisuudessa erityisesti suurten yritysten näkökulmasta. Pienet yritykset ovat kuitenkin

usein hyvin monella tavoin juurtuneita paikalliseen toimintaympäristöönsä, ja tämä vaikuttaa myös sidosryhmien tunnistamiseen ja sidosryhmäjohtamiseen. Tässä käsitteellisessä tutkimuksessa juurtuneisuuden ja sidosryhmäjohtamisen problematiikkaa tarkastellaan sosiaalisen läheisyyden (*social proximity*) käsitteen kautta. Tutkimus tarjoaa kontribuution sidosryhmäjohtamisesta käytävään keskusteluun osoittamalla, miten pienyritysten omista-

ja-johtajien ja paikallisyhteisön välinen sosiaalinen läheisyys vaikuttaa niihin tulkintoihin, joita omistaja-johtajat tekevät sidosryhmien vallasta sekä sidosryhmien vaateiden legitimitetistä ja kiireellisyydestä.

Lisätietoja artikkelissa:

Lähdesmäki, M., Siltaoja, M. & Spence, L. (2019). Stakeholder Salience for Small Businesses: A Social Proximity Perspective. *Journal of Business Ethics*, 158(2), 373-385.

Yrityksen arvot maahanmuuttajien rekrytointipäätösten taustalla

Monelle maaseudulla toimivalle yritykselle maahanmuuttajien tarjoama työvoimapotentiaali on elintärkeää yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta. Suurin osa Suomen maahanmuuttajataustaisesta työvoimasta kuitenkin asuu ja työskentelee suurissa kaupungeissa, vaikka maahanmuuttajien suhteellinen osuus voi yksittäisissä maaseutukunnissa kohota suurimpien kaupunkien tasolle. Maaseudun työmarkkinoita tarkasteltaessa voi todeta, että kaupunkeihin keskittyvät maahanmuuttajat eivät pysty turvaamaan maaseudun työvoiman

saatavuutta, elleivät maaseudulla toimivat yritykset ja maaseutukunnat itse kykene houkuttelemaan ja kiinnittämään maahanmuuttajia osaksi maaseudun paikallisyhteisöjä. Tutkimuksessa tarkastellaan maahanmuuttajien työllistymistä kahden maaseudulla toimivan tapausyrityksen kautta. Tutkimuksessa pyritään vastamaan siihen, miten yrityksen ja yrittäjien arvot heijastuvat maahanmuuttajien rekrytointipäätökseen. Tutkimuksen empiirinen materiaali kerättiin yrityshaastattelujen ja olemassa olevien, julkisten dokumenttien

kautta. Tutkimuksessa osoitetaan, miten yritykset voivat osaltaan muokata suuresti paikallisia asenteita maahanmuuttajia kohtaan sekä osallistua maahanmuuttajien kotouttamisprosesseihin silloin kun rekrytointipäätöksen taustalla on muitakin kuin taloudellisia arvoja.

Lisätietoja artikkelissa:

Lämsä, A.-M., Mattila, M., Lähdesmäki, M. & Suutari, T. (2019). Company values guiding the recruitment of employees with a foreign background. *Baltic Journal of Management*, 14(4), 658-675.

Taidetapahtumat maaseudun elinvoiman lähteinä

Taide- ja kulttuuritapahtumilla elävöitetään maaseutua eri puolilla maailmaa. Tapahtumat ovat tunnetusti tärkeitä maaseudun elinvoiman kannalta. Tapahtumia voidaan kuitenkin toteuttaa hyvin erilaisilla konsepteilla. Kriittisenä tekijänä pidetään sitä, miten tapahtuma onnistutaan kiinnittämään paikalliseen kontekstiin. Tutkimuksen kohteina oli kaksi tunnettua, mutta eri tavalla organisoitua taidefestivaalia: Suomessa tutkittiin Salmelan taidekeskusta Mäntyharjussa ja Irlannissa puolestaan Boylen taidefestivaalia. Tarkoituksena oli vertailevalla otteella analysoida niiden merkitystä maaseudun paikalliskehityksessä. Tutkimuksen teoreettinen konteksti rakentuu kulttuurisen pääoman (*cultural capital*), muutosjoustavuuden (*resilience*) ja muutosnokkeluuden (*resourcefulness*) käsitteiden kautta. Tutkimus perustui

yhteensä 15 puolistrukturoituun haastatteluun Irlannissa ja Suomessa.

Festivaalien organisoitumistavoilla näyttää olevan merkitystä myös niiden menestymisen kannalta. Salmelan taidefestivaali oli selkeästi yrittäjävetoinen konsepti Boylen ollessa hyvin yhteisölähtöinen toteutustapa. Yrittäjävetoinen toteutustapa ei välttämättä kiinnity yhtä lujasti paikallisiin yhteisöihin, mutta se voi silti olla paikallisesti vaikuttava. Salmelan menestystä on siivittänyt aktiivinen verkottuminen taidepiireihin ja strateginen yhteistyö kunnan kanssa. Yleisönsä Salmela on löytänyt erityisesti vapaa-ajan asukkaiden parista. Boylen vahvuus on puolestaan laaja yhteistyö paikallisten yhteisöjen ja yritysten kanssa, mutta se ei ole menestynyt taloudellisesti yhtä hyvin kuin Salmela.

Vaikka taidetapahtumien organisointitavat erosivat selkeästi toisistaan, molemmat tapahtumat vahvistivat tulkintaa taidetapahtumien tärkeydestä maaseudulla. Taide on lopulta hyvin joustava resurssi, jota voidaan paikallisessa kehittämisessä soveltaa monilla tavoilla. Se taipuu niin spontaanien tapahtumien kuin strategisemman kehittämisen lähteeksi.

Yhteistyö irlantilaisen maantieteilijän ja taiteentutkijan Marie Mahonin (*National University of Ireland, Galway*) kanssa alkoi hänen vierailtuaan Ruralia-instituutissa *Visiting Scholar* tutkijana 2015-16.

Marie Mahon & Torsti Hyryläinen 2019. *Rural Arts Festivals as Contributors to Rural Development and Resilience. Sociologia Ruralis. European Society for Rural Sociology. vol 59. 4/2019. DOI: 10.1111/soru.12231*

Kupaloja tiedejulkaisuista

Kasvirohdosvalmisteet Ghanassa: turvallisuus ja tehokkuus kuluttajan näkökulmasta

Kasvirohdosvalmisteiden (herbal medicinal products, HMP) runsaasta ja lisääntyneestä käytöstä huolimatta niiden tehokkuudesta ja turvallisuudesta on vain vähän tietoa Ghanassa. Lisäksi näiden valmisteiden sääntely on vajavaista. Tutkimuksessa selvitettiin kasvirohdosvalmisteiden turvallisuutta ja tehokkuutta haastatteleamalla valmisteiden käyttäjiä Kumasissa, Ghanassa.

Tutkimukseen valittiin satunnaisesti 37 HMP-kuluttajaa, tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin alle 18-vuotiaat ja kuluttajat, jotka eivät käyttäneet kasvirohdosvalmisteita. Haastattelut kokivat kasvirohdosvalmisteet yleisesti hellävaraisiksi ja turvallisemmiksi kuin synteettiset lääkevalmisteet. Kasvirohdosvalmisteilla koettiin olevan lieviä sivuvaikutuksia (94.6% haastatelluista), mutta vakavampia sivuvaikutuksia (5.4% haastatelluista) oli myös havaittu. Haastattelututkimuksessa tuli myös esille, että jotkut valmisteet koettiin vain haitalliseksi ilman haluttuja myönteisiä vaikutuksia. Kasvirohdosten asianmukaiseen hankintaan ja käyttöön tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Vain 19% haastatelluista kertoi vapaaehtoisesti ilmoittaneensa HMP-käytöstä yleislääkärilleen. Kuluttajat olivat arkoja keskustelemaan kasvirohdosvalmisteiden käytöstä lääkärin kanssa ja ”pelkäsivät tulevansa tuomituiksi”, mikä saattaa olla esteenä asianmukaiselle käytölle. Ammattihenkilökunnan tulisi myös avata keskustelut kasvirohdosvalmisteiden käytöstä potilaan kanssa ja siten opastaa niiden turvalliseen ja asianmukaiseen käyttöön.

Adusei-Mensah F, Haaranen A, Kauhanen J, Tikkanen-Kaukanen C, Henneh IT, Ganu D, Ametsetor ESE, Olaleye SA and Ekor M. Post-Market Safety and Efficacy Surveillance of Herbal Medicinal Products from Users' Perspective: A Qualitative Semi-Structured Interview Study in Kumasi, Ghana. *Int J Pharm Pharmacol* 2019; 3: 136. doi: 10.31531/2581-3080.1000136

Vapaa-ajan asuminen Etelä-Savon voimavaraksi

Ruralia-instituutissa selvitettiin vapaa-ajan asukkaiden ja kuntien toimijoiden välisen vuorovaikutuksen potentiaalia aluekehityksessä ja erityisesti Etelä-Savossa. *Kohti dialogia – Vapaa-ajan asuminen Etelä-Savon voimavaraksi* -raportissa esitetään myös esimerkkejä siitä, kuinka tätä vuorovaikutusta voitaisiin parantaa. Tutkimuksesta käy ilmi, että monipaikkaisuus ei yleensä näy väestötilastoissa. Alueet eivät välttämättä tyhjenekään, vaikka niiden tilastoitu väkiluku vähentyisi, vaan niiden käyttö muuttaa luonnettaan pysyvämmästä käytöstä kausittaiseen käyttöön. Monipaikkaisuuden kehityspotentiaali on suuri maaseudulla, mutta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa monipaikkaisuuden huomioon ottaminen on yhä marginaalissa.

Vapaa-ajan asuminen on keskeinen aluekehityksen moottori vapaa-ajan asuminen leimaamalla alueilla nyt ja tulevaisuudessa, sekä taloudellisesta että sosiaalisesta näkökulmasta. Vapaa-ajanasukkaat ovat myös aluekehitystoimijoita, joiden rooleja aluekehittämisessä ovat kuluttajat, osallistujat ja kehittäjät. Vapaa-ajan asumisella on jo nyt suuri vaikutus Etelä-Savon talouteen ja työllisyyteen, mutta pitkäjänteisellä kehittämistyöllä vaikutus voisi nousta vieläkin suuremmaksi. Kaikki Etelä-Savon mökkikunnat eivät ole vielä ottaneet vapaa-ajan asumista strategiseksi kehittämiskohteekseen.

Mökkilaiturilla-mobiilisovellus on uusi keino etenkin työikäisten vapaa-ajanasukkaiden saavuttamiseen. Mobiilisovellus mahdollistaa vuorovaikutuksen kehittämisen mökkiläisten kanssa tiedonvälityksen ja tiedonkeruun kautta sekä paikkatietojen ajallisen ja alueellisen vertailun. Sovelluksen avulla toteutetun palvelukyselyn vastaukset antoivat kasvusuuntaisen tulevaisuuden näkymän vapaa-ajanasukkaiden palvelujen käytöstä Etelä-Savossa.

Raportti löytyy osoitteesta: www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/julkaisut
Manu Rantanen, Tuula Pihkala, Torsti Hyyryläinen ja Susanna Kujala (toim.): **Kohti dialogia – Vapaa-ajan asuminen Etelä-Savon voimavaraksi**. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, 2019. Raportteja 198.

Tutkimus on tehty yhteistyössä Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n kanssa ja sen on mahdollistanut Etelä-Savon maakuntaliiton kautta saatu EAKR-rahoitus ja Mikkelin seudun kuntien mukana oleminen Etelä-Savo kestävän vapaa-ajan asumisen ykkösalueeksi 2017–2019 -hankkeessa.

Teksti Marjo Särkkä-Tirkkonen

Kuinka törmäsin Eiffelin torniin eli kertomus Åländskt svartbrödistä

EU-maana Suomella on mahdollisuus hakea tuotteitaan maantieteellistä alkuperää esille tuovaan ns. nimisuoajalautujärjestelmään. Maailmassa on tällä hetkellä n. 10 000 rekisteröityä maantieteellistä alkuperätuotetta, joista n. 90 % linkittyy OECD-maihin. EU:n omassa nimisuoajajärjestelmässä on n. 3500 tuotetta. Näistä 60 % on viinejä ja muita alkoholituotteita ja 40% maataloustuotteita ja elintarvikkeita. Järjestelmään rekisteröidyt tuotteet saavat oikeuden käyttää nimisuoajamerkkejä, jotka ovat käytännössä vähittäispakkauksista löytyviä luotettavasta alkuperästä kertovia kuluttajamerkkejä. EU panostaa tällä hetkellä vahvasti kuluttajille suunnatun informaation välittämiseen mm. sähköisten reaaliaikaisten järjestelmien avulla ja ylläpitämällä mm. nimisuoajatuista tuotteista kuluttajille avoimia tietokantoja.

Laatua parhaimmillaan

Eurooppalaisten nimisuoajatuotteiden myynnin arvo on lähes 60 Mrd. euroa/vuosi. Nimisuoajan kaltaisiin laatujärjestelmiin kuulumisen on todettu lisäävän ns. taloudellista resilienssiä eli kykyä sietää, sopeutua ja jopa välttää ulkopuolisista tekijöistä johtuvat shokit, kuten erilaiset ruokaskandaalit. Keskeiset hakukriteerit koostuvat tuoteominaisuuksien, maantieteellisen sijainnin ja alkuperän lisäksi erilaisista immateriaalisista tekijöistä liittyen tietotaitoon ja maineeseen. EU:n merkintäjärjestelmään pyrkivän tuotteen osalta on osattava siten selostaa, mihin tuotteen hyvä maine perustuu. Onko siis nimisuoajatun tuotteen mainepääoma lähtökohtaisesti jo niin hyvä ja tuote siten luotettava, ettei ruokaskandaalit hetkauta kovin herkästi?

Ruoan laatua kuvataan tyypillisesti objektiivisilla laatutekijöillä. Ne voivat liittyä tuotteen tosiasialliseen sisältöön, sen valmistusprosessiin ja kuluttajakäyttöä koskevaan ohjeistukseen. Nimisuoajajärjestelmässä objektiivisen laadun lisäksi laatukäsitetä laajennetaan kytköksellä maantieteelliseen alueeseen. Siten järjestelmän luonteeseen olennaisesti kuuluvat, maantieteelliseen erityisyyteen liittyvät kuvaukset viittaavat objektiivista laatua laajempiin kokonaisuuksi-

siin, ns. subjektiivisiin laatutekijöihin. Usein kuluttaja tekee ostopäätöksiä juuri subjektiivisiin laatutekijöihin perustuen.

Globaalille elintarviketaloudelle tyypillistä ovat suuret volyymit ja matalat tuotajahinnat, mikä voi johtaa alkutuotannon osalta negatiivisiin ympäristövaikutuksiin. Nimisuoajatuotteiden tuotekuvauksissa huomioidaan paikallisesti sopeutuneet lajikkeet, rodut, tuotantotavat sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Nimisuoajatuotteet voivat siten parhaimmillaan olla alueillaan ajureita kestäville ruoantuotantajärjestelmille. Keskeisessä roolissa on itse suojausprosessi ja millaisilla kriteereillä nimisuoajaa haetaan. On nimittäin mahdollista, että nimisuojaus marginalisoi tuotteen, mikäli kriteeristöä ei ole osattu laatia todellisuutta vastaavaksi, se ei kestä aikaa tai merkkiä ei yksinkertaisesti käytetä. Onnistuneimmissa tapauksissa tuotteen suojaamiseen osallistuu laajasti koko tuotantoketju eli myös se taho, joka on parhaiten kosketuksissa kuluttajiin. Kyseessä on kuluttajamerkki.

Suojattavan nimen tulee olla kaupallisessa käytössä, joten todisteeksi nimen pitää löytyä suhteellisen helposti esimerkiksi netistä hakusanalla. Lisäksi tuotteen hyvää mainetta tukevia dokumentteja on myös löydettävä mielellään pidemmältä ajalta. Olin äskettäin Ahvenanmaalla selvittämässä perusteita Åländskt svartbröd -leivän nimisuoajaukselle. Pian huomasimme selaavamme vuoden 1889 Pariisin maailmannäyttelyä koskevaa lehtiartikkelia ja näyttelykatalogia. Kyseissä näyttelyssä sai kunniamitalin Helene Schjerfbeckin ”Toipilas”-taulu. Lisäksi ranskalaisgourmandit olivat nostaneet Suomen suuriruhtinaskunnan osastolta esille erityisesti ”Åländskt svartbröd” -leivän ja marjahillot Imatralta. Samaisen maailmannäyttelyn pääsisäänkäynnin kupeeseen oli rakennettu omituinen metallihäkkyrä. Nykyisin kyseinen rakennelma tunnetaan paremmin nimellä Eiffelin torni.

Kirjoittaja tekee parhaillaan väitöskirjaa ruoan mainetekijöihin liittyen, aineistona mm. EU:n nimisuoajatuotteet.

Teksti ja kuva Sirpa Piskonen

Suomen salaattimaakunnassa Etelä-Savossa joka viides toimipaikka on ruokasektorilla

*Kumppanuudella ruokasektorille vuorovai-
kutusta ja innovatiivisuutta – KURVI* -han-
keessa on koottu Etelä-Savon ruokasektoria
koskevat uusimmat tilastot. Valmistuneen
tilastoaineiston mukaan Etelä-Savossa oli
2791 ruokasektorin toimipaikkaa vuonna
2017, mikä on 21,2 % kaikista yritysten toi-
mipaikoista Etelä-Savossa. Ruokasektorin
yhteenlaskettu liikevaihto oli 930 miljoonaa
euroa, ja alalla työskenteli lähes 5000 hen-
kilöä. Alkutuotanto oli 2073 toimipaikallaan
suurin. Ravitsemisalan yritysten toimipaikkoja
oli 374 Etelä-Savossa vuonna 2017. Elintarvike-
kauppaa harjoitettiin vähittäis- tai tukkukau-
pan muodossa 226 toimipaikassa.

Tilastoaineistosta selviää muun muassa,
että koko Suomen kiinankaalisadosta yli 60
prosenttia ja salaateistakin yli 40 prosenttia
kasvatetaan Etelä-Savossa. Lisäksi joka viides
Suomessa kasvatettu ruukkuvihanne kasvaa
eteläsavolaisissa kasvihuoneissa.

Tilastoista käy myös ilmi, että valtioneuvoston
luomukehittämissuunnitelman 20 prosentin luomu-
peltotavoite vuoteen 2020 mennessä voitaisiin
nykyisellä kasvulla Etelä-Savossa saavuttaa.
Valtakunnallisesti merkittävät luomusadot alu-
eella saadaan tällä hetkellä kaalista, sipulista,
rypsistä ja rapsista.

Tilastotietoja Etelä-Savon ruokasektorista
sisältää seuraavat osiot:

- ruokasektorin yritykset
- maatalo- ja puutarhayritykset
- peltokasvien tuotanto
- puutarhatuotanto
- kotieläintalous
- luomutuotanto
- mehiläistalous
- luonnonmarjat ja sienet
- kalastus ja kalanviljely
- riistasaalet
- ammattikeittiöt

*Tilastotietoja Etelä-Savon ruokasektorista löy-
tyy pdf-tiedostona Ekoneumin sivulta: [http://
ekoneum.com/2019/08/etela-savossa-joka-
viides-toimipaikka-on-ruokasektorilla/](http://ekoneum.com/2019/08/etela-savossa-joka-viides-toimipaikka-on-ruokasektorilla/)*

*KURVI-hankkeessa tuodaan ruoka-alan
yritysten tietoisuuteen uusia mahdollisuuksia
liiketoiminnan kehittämiseen. Samalla
mahdollistetaan yritysten laaja-alainen
verkostoituminen yli toimialarajojen kehit-
tämällä uusia toimintamalleja yhteistyöhön
ja ruoka-alan edistämiseen. Hanketta toteut-
tavat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakou-
lu, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti
ja Luonnonvarakeskus. Hanke toteutetaan
ajalla 1.10.2018–31.12.2020 ja sitä rahoittaa
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalo-
usrahasto ja Etelä-Savon Ely-keskus.*

Teksti Timo Suutari ja Marja Enbuska | **Kuvat** Timo Suutari

Maaseudulla tarvitaan työelämässä oppimisen ympäristöjä

Ammatillista koulutusta on sopeutettu viime vuosina vastaamaan työtekevien ikäluokkien pienenemiseen sekä työelämän muutoksiin. Koulutusudistuksella on pyritty tukemaan myös opiskelijoiden entistä yksilöllisempiä opintopolkuja. Näitä tavoitteita tukemaan on lisätty työpaikoilla tapahtuvaa oppimista.

Tarkastelimme työelämässä oppimista Lappajärvellä, Lieksassa ja Nivalassa. Haastattelimme kolmessa oppilaitoksen yksikössä opiskelevia nuoria, opettajia ja muuta henkilökuntaa sekä elinkeinoelämän edustajia oppilaitosten yhteistyökumppaneina toimivista pk-yrityksistä.

Haastattelujen perusteella voi todeta, että maaseutualueilla sijaitsevilla ammatillisten oppilaitosten toimipisteillä ja työelämässä oppimisen ympäristöillä on merkitystä nuorten elämänvalintojen ja tulevaisuudenmahdollisuuksien sekä koulutuksen järjestäjien ja yritysten välisen yhteistyön kannalta.

Maaseudulla yritykset voivat sijaita pitkien maantieteellisten etäisyyksien ja hankalien kulkuyhteyksien päässä oppilaitoksesta tai opiskelijan asuinpaikasta. Haastateltujen nuorten keskuudessa välimatkoja enemmän huolta kuitenkin aiheuttivat lähiopetuksen väheneminen sekä ajoittain liian painavaksi koettu vastuu omista opinnoista. Opettajan läsnäolo koulussa koetaan erityisen merkittäväksi. Opiskelijat eivät silti kaipaakaan opettajia nykyistä enemmän työpaikoille, mikäli työpaikkaohjaus on toimivaa ja opiskelija kokee kuuluvansa työyhteisöön.

Haastateltujen keskuudessa vallitsi varsin suuri yksimielisyys siitä, että digitalisaatio ja virtuaaliset oppimisympäristöt eivät voi kokonaan korvata kädentaitoja ja sosiaalisia taitoja vaativilla aloilla kasvokkaista opetusta ja työkohteen kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista.

Hyvältä työssäoppimispaikalta ei odoteta ihmeitä, vaan opiskelijat ovat tyytyväisiä siihen, että he saavat tehdä monipuolisesti oman alansa töitä. Huomionarvoista on, että kukaan haastatelluista opiskelijoista ei kertonut jäävänsä ilman kunnollisia työelämäkokemuksia sen takia, että opiskelevat maaseudulla.

Maaseudun nuoret ja pk-yritykset ammatillisten oppimisympäristöjen yhteiskehittäjinä -tutkimushankkeessa tarkasteltiin työelämässä oppimisen ympäristöjä maaseutualueiden näkökulmasta. Hankkeen rahoittaja: MMM/Makera.

Teksti Sami Kurki

Ruralian tutkimus ja vaikuttavuus arvioitiin

Helsingin yliopistossa toteutettiin kansainvälinen tutkimuksen arviointi, joka julkaistiin syyskuussa 2019. Ruralia oli yksikkönä mukana yhteiskuntatieteiden paneelissa. Arviointi koostui laajasta itsearvioinnista ja lisäksi arviointiryhmä sai käyttöönsä vuosilta 2012-2017 tilastot rahoituksesta, julkaisuista sekä niihin tulleista siteerauksista. Arviointiin kuului myös haastatteluosuus, johon osallistui henkilöstöä eri uravaiheista.

Ruralia sai yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta parhaan arvosanan (excellent), tutkimuksen laadusta hyvän (good) ja yksikön elinvoimaisuudesta erittäin hyvän (very good). Arviointiryhmä oli vaikuttanut aidosta monitieteisyydestä, erittäin korkeasta kilpaillun rahoituksen tasosta (70 %) sekä laajasta ja ammattimaisesta yhteis-

työstä tutkimustiedon hyödyntäjien kanssa. Tutkimusjulkaisujen joukossa oli erittäin arvostetuissa tiedelehdissä julkaistuja tutkimuksia, mutta arviointiryhmän näki, että potentiaalia instituutissa olisi vieläkin enemmän. Myös ulkopuolisen tutkimusrahoituksen rakenteesta ja urapolkujen selkeyttämisessä nähtiin kehittämisen tarvetta. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toivottiin lisää kriittistä analyysia ja konkreettisia tarinoita yhteiskunnallisista muutoksista, joita instituutti on ollut vauhdittamassa. Kaikkiaan arviointiprosessi oli hyödyllinen. Se konkretisoi vahvuuksia ja nosti esiin ehkä aikaisemminkin tunnistettuja kehittämiskohteita. Arviointi lisäsi myös innostusta instituutin toiminnan jatkuvaan kehittämiseen.

MUA-lehden päätoimittajaksi Torsti Hyyryläinen

Maaseudun uusi aika -lehden päätoimittajaksi kaudelle 2020–2022 on valittu Ruralia-instituutin varajohtaja, tutkimusjohtaja Torsti Hyyryläinen. Maaseudun uusi aika -lehti on vertaisarvioitu tiedejulkaisu, jota julkaisee Maaseudun uusi aika -yhdistys. Lehti on luokiteltu Julkaisuforumissa (JUFO, taso 1). Maaseudun uusi aika on ilmestynyt vuodesta 1993 asti.

Lisätietoja:

<http://www.mua-lehti.fi/>

Teksti Heidi Väliaho | Kuva Henna Jousmäki

Vieraileva tutkija Puolasta keskittyy maaseudun muuttoliikkeeseen

Ruralia-instituutin kansainvälisen Visiting Scholars -ohjelman tutkija **Katarzyna Andrejuk** vietti Seinäjoella vieraana marraskuun 2019. Andrejuk toimii tutkijana Polish Academy of Sciences/Institute of Philosophy and Sociology:ssa. Vierailunsa aikana Andrejuk keskittyi aiheeseen *“Migrants in agriculture: a cross-national perspective”*. Hän tutkii ja vertailee maaseudun maahanmuuton malleja erityisesti Suomen ja Puolan välillä. Seinäjoella sijaitseva Suomen siirtolaisuusinstituutin toimipiste myös tarjosi tutkijalle runsaasti mahdollisuuksia perehtyä siihen, kuinka Suomessa siirtolaisuus ja muuttoliike koetaan ja nähdään erityisesti maaseutukontekstis-

sa. Vierailunsa aikana tutkija kävi esittelemässä tutkimustaan myös Ruralia-instituutin Mikkelin toimipisteessä. Ruraliaissa Andrejukin hostina toimi vanhempi tutkija **Merja Lähdesmäki** ja samankaltaisten tutkimusaiheiden parissa työskentelevä tohtorikoulutettava **Maria Enbuska**, joka tekee väitöskirjatyötään maahanmuuton ja kotouttamisen ympärillä.

Ruralian Visiting Scholar -ohjelma kutsuu vuosittain tutkijoita Suomeen. Lisää Visiting Scholar -ohjelmasta voit lukea nettisivuilta: <https://www.helsinki.fi/en/ruralia-institute/research/visiting-scholars>

RURALIAN JULKAISU-UUTUUDET

Sulevi Riukulehto ja Jenna Pesonen. **Aalto-keskus kotiseudun osana.** Raportteja 199. 2019.

Manu Rantanen, Tuula Pihkala, Torsti Hyyryläinen ja Susanna Kujala. **Kohti dialogia - Vapaa-ajan asuminen Etelä-Savon voimavaraksi.** Raportteja 198. 2019.

Tuomas J. Mattila, Jukka Rajala ja Ritva Mynttinen. **Peltohavaintoja - aistinvarainen tarkastelu maan kasvukunnon mittarina.** Raportteja 197. 2019.

Hanna-Maija Väisänen. **Matkailijoille merkityksellinen vastuullisuus majoitus- ja ruokapalveluissa.** Raportteja 196. 2019

SÄHKÖINEN RURALIA-LEHTI

Mikäli haluat sähköisen lehden tilaajaksi tai haluat poistua postituslistalta, niin voit ilmoittaa siitä osoitteella: ruralia-tiedotus@helsinki.fi. Ohjeet löytyvät myös Ruralia-instituutin nettisivulta: www.helsinki.fi/ruralia. Samasta osoitteesta löytyvät myös kaikki Ruralia-lehden aiemmin ilmestyneet numerot sähköisessä muodossa.

HELSINGIN YLIOPISTO RURALIA-INSTITUUTTI

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan osasto, johon kuuluvat Mikkelin ja Seinäjoen toimipaikat.

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Facebook: [@ruraliainstituutti](https://www.facebook.com/ruraliainstituutti)
Twitter: [Ruralia_UH](https://twitter.com/Ruralia_UH)

Seuraa Ruralian blogia: blogs.helsinki.fi/hy-ruralia/
Julkaisut: www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/julkaisut